

TERMINOLOGIE IN DE LEERPLANNEN LATIJN, NEDERLANDS en FRANS (2015)

Het grammaticale kader van klassieke talen sluit aan bij de hedendaagse wetenschappelijke inzichten en bij de moderne talen. Nederlands en Latijn gebruiken als basisterminologie ook de *Advieslijst taalbeschouwelijke termen*

Nederlands <http://www.ond.vlaanderen.be/curriculum/secundair-onderwijs/derde-grad/aso/vakgebonden/nederlands/Advieslijst-taalbeschouwelijke-termen-Nederlands-2009.pdf>. De lijst is intussen bijgewerkt. De meest recente versie dateert van 2012.

Bij taalbeschouwing vertrekken Nederlands en Frans vanuit taalgebruik: er gaat veel aandacht naar de communicatieve situatie. In tegenstelling tot de moderne talen hanteren klassieke talen een ontledende en analyserende aanpak omdat zij een passieve taalbeheersing nastreven: de hoofddoelstelling is immers de lectuur van authentieke teksten en niet de actieve beheersing van de talen.

1. Termen die de leerlingen aanleren in het vak Nederlands en Frans

Enkele TERMEN aangeleerd in het BASISONDERWIJS voor **NEDERLANDS**

- MORFOLOGISCH DOMEIN: woord, samenstelling, afleiding, voorvoegsel, achtervoegsel, zelfstandig naamwoord, eigennaam, verkleinwoord, enkelvoud, meervoud, mannelijk, vrouwelijk, onzijdig, lidwoord, bijvoeglijk naamwoord, werkwoord, stam, uitgang, persoonsvorm, persoon, 1^e persoon (*ik-wij*), 2^e persoon (*jij-jullie*), 3^e persoon (*hij, zij, het - zij*), enkelvoud, meervoud, infinitief, tijd, tegenwoordige tijd, verleden tijd
- SYNTACTISCH DOMEIN: zin, zinsdeel, onderwerp, persoonsvorm, woordgroep...

Enkele TERMEN in het leerplan **NEDERLANDS SECUNDAIR ONDERWIJS 1^e GRAAD**¹

MORFOLOGISCH

Grondwoord, getal, genus², lidwoord (bepaald-onbepaald), bijwoord, hulpwerkwoord, koppelwerkwoord, imperatief, voltooid deelwoord, toekomstige tijd, onvoltooide tijd, voltooide tijd, voornaamwoord, persoonlijk voornaamwoord (als O. – lv – mv), bezittelijk voornaamwoord, aanwijzend voornaamwoord, vragend voornaamwoord, wederkerend voornaamwoord, beleefdheidsvorm, voorzetsel, telwoord, hoofdtelwoord, rangtelwoord

SYNTACTISCH

werkwoordelijk gezegde
naamwoordelijk gezegde
voorwerpen:
- lijdend voorwerp (lv)
- meewerkend voorwerp (mv)
vragende zin
zinnen met inversie
mededelende zin:
- bevestigende zin
- ontkennende zin
enkelvoudige zin, samengestelde zin
naamwoordelijk deel van het gezegde

▪

¹ De onderstreepte termen zijn uitbreidingsleerstof in het leerplan Nederlands.

² Het aanleren van de specifieke term 'genus' behoort tot de keuzevrijheid van de school ende vakgroep Nederlands.

Enkele TERMEN IN HET LEERPLAN FRANS SECUNDAIR ONDERWIJS 1 ^e GRAAD
MORFOLOGISCH DOMEIN (de leerlingen zijn vertrouwd met de terminologie in functie van de communicatieve doeleinden)
zelfstandig naamwoorden: genus, getal, overeenkomst, lidwoorden bijvoeglijke gebruikte woordsoorten <ul style="list-style-type: none"> ▪ bijvoeglijke naamwoorden ▪ bezittelijke voornaamwoorden ▪ aanwijzende voornaamwoorden ▪ vragende voornaamwoorden infinitieven, werkwoordsvormen in de tegenwoordige, verleden en toekomstige tijd frequente vormen van de "passé composé", hulpwerkwoorden, de imperatief
SYNTACTISCH DOMEIN
eenvoudige samengestelde bevestigende, ontkennende en vragende zinnen, persoonlijke voornaamwoorden als onderwerp persoonlijke voornaamwoorden als lijdend en meewerkend voorwerp ³

2. Verschillen

Een aantal verschilpunten bestaat zowel in de leerplannen als in de wetenschappelijke traditie van de moderne en klassieke talen. Ook tussen Nederlands en de moderne talen loopt niet alles parallel⁴. Moderne en klassieke talen hebben een ander uitgangspunt en doel. Dat leidt soms tot een verschillende benaming van de vormen. Leraren mogen hun leerlingen hierop wijzen zonder het ruimere geheel en de gemeenschappelijke basis uit het oog te verliezen. In het kader van taalbeleid is ook overleg met de collega's vereist over timing en planning van dergelijke leerinhouden.

- In het vak Nederlands zoekt men **eerst** het onderwerp, dan pas het wwg/nwg en men redeneert vervolgens vanuit de betekenis en de valentie. In klassieke talen vertrekt men onmiddellijk vanuit de valentie van het gezegde.
- De **bijwoordelijke bepaling van de handelende persoon** (leerplan klassieke talen) geldt in de *Advieslijst taalbeschouwelijke termen Nederlands (2012)* als 'een andere voorkomende term'. In het leerplan Nederlands (pas vanaf 2e graad) gebruikt men de aanbevolen term uit de Advieslijst: 'handelend voorwerp'.
- De **bijwoordelijke bepaling van voordeel** uit het leerplan Latijn wordt in het leerplan Nederlands een 'meewerkend voorwerp' genoemd.
  - Herman heeft mij zijn oude fiets gegeven. (mij: meewerkend voorwerp)
  - Hij heeft voor zijn zus een trui gebreid. (voor zijn zus: Latijn = bijwoordelijke bepaling van voor-/nadeel). Bij Nederlands hebben we twee keer een voorwerp.
- "Ik wil zwemmen" - "Natare volo"
 Volgens het leerplan Nederlands is *zwemmen* een deel van het wwg en in het leerplan Latijn is *natare* vw bij *volo*.
 Het Nederlands kent verschillende **hulpwerkwoorden**, zoals 'willen' en 'kunnen'. In het Latijn kun je de notie 'willen' en 'kunnen' bovendien met andere taalmiddelen uitdrukken (bv. resp. wenszin, potentialis).
 Het **Frans** beschouwt werkwoorden 'willen', 'kunnen', 'mogen' en 'moeten' als 'des semi-auxiliaires': dat komt pas in de derde graad als begrip aan bod. In dit stadium zijn er dus maar 2 'auxiliaires': 'avoir' en 'être'.

³ De termen COD en COI worden pas gebruikt in het 2^e jaar van de 1^e graad.

⁴ Bv. In Frans en Engels staan werkwoorden vaak samen in de zin; in het Nederlands vind je vaak de persoonsvorm vooraan en de andere werkwoorden op het einde van de zin.

- Steve Jobs zei: " Er is niets beters dan de kans om levens te redden."
In taalbeschouwing Nederlands wordt de directe rede als een bijzin beschouwd, maar met behoud van de gewone woordvolgorde. Klassieke talen beschouwen de zin tussen aanhalingstekens niet als bijzin.
- Het leerplan Nederlands gebruikt de term 'naamwoordelijk deel van het naamwoordelijk gezegde' voluit.
- Bedenk dat leerinhouden als betrekkelijke bijzin, bepaling van gesteldheid e.d. niet tot de leerstof van het leerplan Nederlands 1^e graad behoren. Ook vermijdt men in de lessen Nederlands de termen '(niet-)noodzakelijk' en kiest men voor 'nauw en minder nauw verbonden met het nwg/wwg'.
- Leraren **Frans** krijgen de raad om grammaticale termen functioneel in te zetten en de vormen niet per se te benoemen.

SYNTACTISCHE TERMEN IN HET LEERPLAN NEDERLANDS	TERMEN IN HET VAK LATIJN	TERMEN IN HET VAK FRANS
- werkwoordelijk gezegde - naamwoordelijk gezegde /naamwoordelijk deel van het gezegde - persoonsvorm	- gezegde - werkwoordelijk gezegde - naamwoordelijk gezegde / naamwoordelijk deel van het gezegde	verbe
lijdend voorwerp	lijdend voorwerp	COD
plaatsobject (U) richtingsobject (U) maatobject (U)		
meewerkend voorwerp	meewerkend voorwerp	COI
bepaling van gesteldheid (3de graad)	bepaling van gesteldheid	
voorzetselvoorwerp (U)		
bepaling	bijwoordelijke / bijvoeglijke bepaling	